

Hanna Gawęł

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej

e-mail: gawehanna@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-5714-0459

Międzynarodowa Konferencja Naukowa w Katowicach: “Przyszłość badań naukowych w świetle prawa autorskiego, kodeksów etycznych naukowców oraz kryteriów ocen jakości badań”

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2020.011>

Tekst jest opublikowany na zasadach niewyłącznej licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-ND 4.0).

Mgr Hanna Gawęł jest absolwentką kierunku zarządzanie informacją na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (dalej: UJ). Obecnie uczestniczka Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych UJ w programie doktorskim w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się na zarządzaniu informacją i wiedzą, dyfuzji wiedzy i informacji, informacji dla zmiany społecznej i klimatycznej, Otwartych Innowacji (Open Innovations), bibliometrii, wizualizacji informacji oraz transferu wiedzy w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, EU i w Polsce. Publikowała m.in. na łamach „Universitas Gedanensis”, „Toruńskich Studiów Bibliologicznych” oraz „Między Regałami”.

Słowa kluczowe: prawo; konferencja; szkolnictwo wyższe; prawo w nauce; komunikacja naukowa

Sreszczenie: Na przełomie stycznia i lutego w Katowicach na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Przyszłość badań naukowych w świetle prawa autorskiego, kodeksów etycznych naukowców oraz kryteriów ocen jakości badań”. Pierwszy dzień konferencji był wypełniony wystąpieniami prelegentów z Katowic, Krakowa i Warszawy, które dotyczyły tematyki autorstwa utworów naukowych w naukach społecznych i humanistycznych oraz atrybucji autorstwa utworów w obszarze nauk ścisłych. W trakcie wykładów i wystąpień uczestnicy mieli okazję zastanowić się nad tym, jaką wartość mają (i mogą mieć w przyszłości) prawa autorskie dla naukowców.

Czy prawo autorskie rzeczywiście służy twórcy czy nie? Dyskutowano o zależności między rozwojem na świecie a liczbą patentów i poziomem ochrony prawa autorskiego w różnych krajach (także pojawiającej się w tym kontekście różnicy między krajami bardziej i mniej rozwiniętymi). Drugi dzień konferencji poświęcony został kwestiom oceny jakości badań, w kontekście reformy szkolnictwa wyższego. Goście z Danii, Norwegii, Francji, Holandii i Stanów Zjednoczonych – podczas swoich wystąpień, a następnie w trakcie moderowanej dyskusji – dzielili się doświadczeniem swoich krajów w zakresie komercjalizacji nauki, organizacji badań oraz oddziaływania polityki punktacji prac naukowych na rozwój nauk społecznych i humanistycznych.

W dniach od 31 stycznia do 1 lutego br. odbyła się na Wydziale Prawa i Administracji w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (dalej: UŚ) Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Przyszłość badań naukowych w świetle prawa autorskiego, kodeksów etycznych naukowców oraz kryteriów ocen jakości badań”. Jej organizatorem byli: UŚ, Fundacja Wydziału Prawa i Administracji UŚ *Facultas Iuridica* oraz Fulbright Poland. Jest to pierwsze tego typu wydarzenie, odpowiadające na postulowane przez środowisko naukowe potrzeby związane z badaniami naukowymi i prawem. Na tę dwudniową konferencję w Katowicach zostało przygotowanych 15 wystąpień. Tematy konferencji zostały podzielone przez organizatorów na trzy panele. Pierwszy panel zatytułowany był „Między inspiracją a plagiatem. Jak ustalać wkład autora w badania naukowe”. W pierwszym panelu prelegenci odnieśli się do kwestii współautorstwa, plagiatu i właściwego cytowania prac naukowych, aby wprowadzić uczestników w problematykę autorstwa w nauce. Drugi panel poświęcony został atrybucji autorstwa utworów naukowych z obszaru nauk ścisłych w świetle prawa autorskiego, zasad etyki i zwyczajów. Przyjęło się na przykład w naukach ścisłych, że badania często prowadzone są w dużych, interdyscyplinarnych zespołach badawczych. Rola odgrywana przez konkretnego badacza w ramach zespołu, a także jego wkład w końcowy wynik badań nie muszą być równe roli i wkładowi innych członków. Swoją wkład w prace badawcze mają również członkowie personelu technicznego. Prelegenci panelu drugiego w sposób przystępny objaśnili, że prawo autorskie wystarczająco chroni działania podejmowane w naukach społecznych i humanistycznych, ale niestety nie w naukach ścisłych. Słuchacze dowiedzieli się, że ocena badań prac prowadzonych przez poszczególnych specjalistów powinna być dokonywana nie tylko na gruncie prawa autorskiego, lecz także w kontekście standardów etycznych.

Trzeci i zarazem ostatni panel w drugim dniu konferencji omawiał: umiędzynarodowienie i ewaluację nauk społecznych i humanistycznych. Zwieńczenie konferencji stanowiła dyskusja moderowana na temat oddziaływania polityki punktacji prac naukowych na rozwój nauk społecznych i humanistycznych.

Obrady otworzyły wykłady wprowadzające dr hab. prof. UŚ Katarzyny Grzybczyk – „Wyzwania dla prawa autorskiego w dobie cyfryzacji” oraz „Polityka naukowa versus kultura akademicka prof. dr. hab. Jana Hartmana z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (dalej: UJ).

Po części oficjalnej rozpoczęły się obrady zapoczątkowane przez pierwszy panel. Autorką pierwszego wystąpienia z nich, pt.: „Plagiat naukowy – naruszenie prawa do autorstwa utworu”, była dr Sybilla Stanisławska-Kloc, reprezentująca UJ. Słuchacze mieli możliwość poznania wpływu pełnego spektrum konsekwencji związanych z popełnieniem plagiatu. Słuchacze mogli dowiedzieć się, że z obowiązujących w Polsce ustaw żadna nie zawiera definicji plagiatu. W trakcie wystąpienia autorka wskazała, jak dokładnie rozumieć plagiat naukowy, jakie praktyki oznaczania autorstwa należy promować w swojej pracy naukowej, a jakie otwarcie negocjać i eliminować. Wreszcie, jak na etapie tworzenia treści naukowych, kreowania dorobku nauki zadbać o rzetelność i uczciwość w zakresie wykorzystywania tak własnych, jak i cudzych rezultatów pracy naukowej. Drugie wystąpienie w panelu pierwszym należało do dr. Michała Markiewicza z UJ. Wystąpienie o krótkim i prostym tytule, czyli „Utwory współautorskie” w kompleksowy sposób omówiło zagadnienie współtwórczości, w tym współtwórczości w nauce. Trzecie wystąpienie kończące panel pierwszy należało do dr. hab. Wojciecha Machała z Uniwersytetu Warszawskiego (dalej: UW). Reprezentant UW omówił w swoim wystąpieniu pod tytułem „Cytat w utworach naukowych” kwestię prawa autorskiego w pracy naukowej, poprzez relację pomiędzy cytowanym fragmentem a własnymi ustaleniami naukowymi.

Panel drugi składał się łącznie z wystąpień czterech prelegentów-specjalistów w swojej dziedzinie. Pierwsze wystąpienie należało do dr. hab. Anny Chorążewskiej z UŚ. Referat: „Twórczość naukowa jako wartość konstytucyjnie chroniona a rzetelna atrybucja autorstwa utworów naukowych na przykładzie badań z obszaru nauk ścisłych” został poświęcony omówieniu stanu prawnego dotyczącego prawa autorskiego, a obecnej sytuacji w nauce, związanej z postępowaniem technologicznym i zmianą metod oraz technik badawczych czy też struktur zespołów badawczych i ich polityki wydawniczej. Autorka starała się tym wystąpieniem udzielić odpowiedzi na pytanie, czy rzeczywiście twórczość naukowa jest wartością konstytucyjnie chronioną. Drugie wystąpienie tego panelu, autorstwa prof. dr. hab. Adama Pronia z Politechniki Warszawskiej, dotyczyło atrybucji autorstwa w publikacjach chemicznych. Autor omówił praktyczne zasady atrybucji autorstwa z perspektywy naukowca publikującego od ponad 45 lat. Profesor pokazał, co robić, gdy liczba autorów publikacji przekracza liczbę 100, 500, a nawet 1000 osób; słuchacze mogli się również dowiedzieć, w jaki sposób od strony prawnej przygotować się do prowadzenia badań w zespole naukowym, tak, aby każdy członek był potraktowany w sposób sprawiedliwy, na podstawie wkładu pracy włożonej w pracę w zespole. Trzecie wystąpienie, czyli „Rola kierownika (mentora) grupy badawczej oraz przebieg atrybucji autorstwa utworów naukowych na przykładzie nauk ścisłych teoretycznych i eksperymentalnych” zostało zaprezentowane przez prof. dr. hab. Roberta Hołysta z Polskiej Akademii Nauk. Autor na przykładzie rywalizacji dwóch badaczy, Jamesa Dewara i Heike Kamerlingha Onnesa, zaprezentował sposób uprawiania nauki, której wyniki można podsumować we współautorskiej publikacji o charakterze naukowym. Czwarty referat wygłosił dr Karol Fijałkowski z UW, który omówił problematykę ochrony twórczości naukowej w kontekście transferu technologii. Słuchacze mieli możliwość dowiedzenia się, jak błędne rozumienie

autorstwa utworu naukowego a autorstwa wynalazku może wpłynąć na ewaluację dorobku naukowego, co zostało zobrazowane przykładami realizacji omawianych przepisów prawa własności przemysłowej i prawa autorskiego w Polsce.

Drugi dzień konferencji zapoczątkował panel trzeci: „Umiejdzynarodowienie i ewaluacja nauk społecznych i humanistycznych”, w skład którego weszło sześć wystąpień. Pierwsze z nich autorstwa prof. Petera van den Besselaar z Vrije Universiteit Amsterdam omawiało całość procesu organizacji, realizacji i oceny badań naukowych. Kolejny referat, wygłoszony przez prof. Gunnar Sivertsen z Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education: „Umiejdzynarodowienie, oddziaływanie społeczne i ocena badań naukowych w naukach społecznych i humanistycznych”, poruszał kwestie znaczenia internacjonalizacji badań w naukach społecznych i humanistycznych. Trzeci z referatów w tej sesji został wygłoszony przez prof. Davida Budtz Pedersena z Aalborg University Copenhagen. Zaprezentowana przez badacza „Ocena doniosłości i jakości badań wykraczająca poza bibliometrię” ukazała blaski i cienie popularnej obecnie bibliometrii w nauce. Słuchacze mogli dowiedzieć się, że nie należy zawierać jedynie bibliometrii jako jedynej właściwej metodzie pomiaru dorobku naukowego. Wizja potrzeby wprowadzenia zmian w zwiększaniu liczby badań i publikacji interdyscyplinarnych została zaprezentowana przez prof. Theresy Biener z UA Little Rock William H. Bowen School of Law w: „Rola publikacji i badań interdyscyplinarnych na rynku publikacji międzynarodowych i krajowych w USA”. Kolejne wystąpienie, przygotowane przez przedstawiciela Leiden University, prof. Ismaela Rafols, przybliżyło problematykę kontekstualizacji danych metrycznych związanych z osiągnięciami naukowymi, co łączyło się z wystąpieniem poprzedniej z tej sesji. Sesję zamknęło wystąpienie prof. Johana Jacquemina z Tours University, który omówił ewaluację badań naukowych z punktu widzenia redaktora czasopisma naukowego.

Po trzecim panelu podjęto dyskusję na temat: „Oddziaływanie polityki punktacji prac naukowych na rozwój nauk społecznych i humanistycznych”. Moderatorem dyskusji był dr hab. Jacek Zrałek z UŚ. Ostatnie zmiany w systemach szkolnictwa wyższego na całym świecie mają tendencję do promowania dyscyplin, które są natychmiast skuteczne i opłacalne w globalnej gospodarce. Zgodnie z panującymi trendami edukacja powinna być zorientowana na biznes, a nauka powinna rozpoznawać wymagania rynków i podmiotów gospodarczych. Opisany trend stwarza oczekiwania, których nie spełnia wiele specjalizacji z zakresu nauk społecznych i humanistycznych. Ponieważ nauki techniczne i przyrodnicze mają oczywistą przewagę w badaniach, to wykazują one tendencję wypierania i dominacji nauk społecznych i humanistycznych. Istnieją tylko określone dziedziny nauk społecznych i humanistycznych, które są promowane jako przydatne i skuteczne wśród opinii publicznej. Na dłuższą metę taka polityka okazuje się dewastująca dla społeczeństwa i demokracji. Dyskutanci skonfrontowali doświadczenia zaobserwowane w swoich jednostkach z tym, z czym spotykają się na co dzień. Dyskusja bogata w argumenty pokazała skalę problemu jak również wiele różnego rodzaju korzystnych rozwiązań może być zaproponowanych przez naukowców.

Podsumowując całą konferencję, należy pochwalić organizatorów za podjęty trud w przygotowanie drugiej edycji. Słuchacze (w liczbie 130 osób) zyskali możliwość wysłuchania ciekawych wystąpień. Wielowymiarowe referaty zapoczątkowały ożywioną dyskusję na temat roli i znaczenia prawa w świecie nauki. Prezentacja tematów przez praktyków w zakresie prawa zapewniła wysoki poziom konferencji. Konferencje takie jak ta są istotne z punktu widzenia wszystkich przedstawicieli środowiska naukowego. Uważam, że każdy badacz bez względu na wiek czy doświadczenie naukowe powinien przynajmniej raz wybrać się na tego typu konferencję, aby być na bieżąco z zagadnieniami prawnymi.

Przysłany: 1 VI 2020

Zaakceptowany: 27 VIII 2020

Hanna Gawel

Jagiellonian University in Cracow. Faculty of Management and Social

Communication Poland

e-mail: gawehanna@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-5714-0459

Hanna Gawel, MA, is a graduate of information management at the Jagiellonian University in Cracow. Currently a participant of the Doctoral School of Social Sciences of the Jagiellonian University in the doctoral program in the field of social communication and media science. Her research interests focus on information and knowledge management, knowledge and information diffusion, information for social and climate change, Open Innovations, bibliometrics, information visualization and knowledge transfer in the United Arab Emirates, the EU and Poland. She published i.e. in "Universitas Gedanensis", "Toruńskie Studia Bibliologiczne" and "Między Regałami".

International Scientific Conference in Katowice: "The future of research in the light of copyright, ethical codes of scientists and research quality assessment criteria"

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2020.011>

The text is available under a Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-ND 4.0).

Keywords: law; conference; higher education; law in science; scientific communication

Summary: At the turn of January and February, an international scientific conference was held in Katowice at the Faculty of Law and Administration of the University of Silesia. It was entitled "The future of research in the light of copyright, ethical codes of scientists and research quality assessment criteria." The first day of the conference abounded in papers presented by speakers from Katowice, Cracow and Warsaw, devoted to the authorship of scientific works in the social sciences and humanities and the attribution of the authorship of works in the field of sciences. During the lectures and presentations, the participants had the opportunity to reflect on the value of copyright for scientists. Does copyright really serve the creator or not? The relationship between development in the world and the number of patents and the level of copyright protection in different countries (also the difference between more and less developed countries that appears in this context) was discussed. The second day of the conference was devoted to the issues of research quality assessment in the context of the reform of higher education. Guests from Denmark, Norway, France, the Netherlands and the United States - during their speeches and then during a moderated

discussion - shared their countries' experience in the field of the commercialization of science, the organization of research and the impact of the policy of scoring scientific works on the development of social sciences and humanities.

Hanna Gawel

Jagiellonen-Universität in Krakau. Fakultät für Management und soziale Kommunikation

e-mail: gawehanna@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-5714-0459

Mag. Hanna Gawel absolvierte den Studiengang Informationsverwaltung an der Jagiellonen-Universität in Krakau. Zurzeit ist sie Teilnehmerin der Doktorandenschule der Sozialwissenschaften derselben Universität im Doktorandenprogramm im Bereich der Wissenschaft über die Sozialkommunikation und Medien. Ihr Forschungsinteresse bezieht sich auf die Informations- und Wissensverwaltung, die Diffusion von Wissen und Information, die Information zur sozialen und klimatischen Änderung, die offene Innovation (Open Innovations), die Bibliometrie, die Visualisierung von Informationen und den Wissenstransfer in den Vereinigten Arabischen Emiraten, der EU und in Polen. Sie veröffentlichte Beiträge u.a. in den Zeitschriften „Universitas Gedanensis“, „Toruńskie Studia Bibliologiczne“ und „Między Regalami“.

Internationale Wissenschaftliche Tagung in Katowice: „Przyszłość badań naukowych w świetle prawa autorskiego, kodeksów etycznych naukowców oraz kryteriów ocen jakości badań“ [Die Zukunft der wissenschaftlichen Untersuchungen angesichts des Urheberrechts, der ethischen Kodizes der Wissenschaftler sowie der Kriterien zur Bewertung von der Forschungsqualität]

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2020.011>

Dieser Text wird unter der Creative Commons-Lizenz Namensnennung-Keine Bearbeitungen 4.0 International (CC BY-ND 4.0) veröffentlicht.

S

S **tichworte:** Recht; Tagung; Hochschulwesen; Recht in der Wissenschaft; wissenschaftliche Kommunikation

Z

Z **usammenfassung:** An der Wende Januar / Februar fand in Katowitz an der Fakultät für Recht und Verwaltung der Schlesischen Universität eine Internationale Wissenschaftliche Tagung „Przyszłość badań naukowych w świetle prawa autorskiego, kodeksów etycznych naukowców oraz kryteriów ocen jakości badań“ [Die Zukunft der wissenschaftlichen Untersuchungen angesichts des Urheberrechts, der ethischen Kodizes der Wissenschaftler sowie der Kriterien zur Bewertung von der Forschungsqualität]. Am ersten Tagungstag berichteten die Referenten aus Katowitz, Krakau und Warschau über die Fragen der Autorschaft von wissenschaftlichen Werken in den Sozial- und Geisteswissenschaften sowie über die Autor-Attribution von Werken im Bereich der Naturwissenschaften. Während der Vorträge hatten die Teilnehmer die Möglichkeit, darüber nachzudenken, was für einen Wert die Urheberrechte für die Wissenschaftler jetzt und in Zukunft haben. Dient das Urheberrecht dem Autor tatsächlich oder gar nicht? Man diskutierte über die Wechselbeziehung zwischen der Entwicklung in der Welt und der Anzahl von Patenten und dem Schutzniveau des Urheberrechts in verschiedenen Ländern (auch dem in diesem Zusammenhang vorkommenden Unterschied zwischen den mehr und weniger entwickelten Ländern). Am zweiten Tagungstag konzentrierte man sich auf die Fragen der Bewertung von der Forschungsqualität im Zusammenhang mit der Reform des Hochschulwesens. Die Gäste aus Dänemark, Norwegen, Frankreich, den Niederlanden und den USA erzählten während ihrer Vorträge und nachher in einer moderierten Diskussion von den Erfahrungen ihrer Länder im Bereich der Kommerzialisierung der Wissenschaft, der Organisation der Forschung und der Einflussnahme der Beurteilungspolitik wissenschaftlicher Publikationsleistungen auf die Entwicklung der Sozial- und Geisteswissenschaften.